

RADA GMINY
Szczawin Kościelny

Załącznik Do Uchwały nr.....*101/XIV/2016*

Rady Gminy Szczawin Kościelny

z dnia.....*14 marca 2016*

**Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Szczawin Kościelny
na lata 2015 - 2020**

Spis treści:

Wprowadzenie	3
1. Podstawy prawne strategii	9
1.1 Metody badawcze	13
2. Charakterystyka Gminy Szczawin Kościelny	14
3. Sytuacja demograficzna Gminy Szczawin Kościelny	15
4. Infrastruktura społeczna	17
4.1 Edukacja	17
4.2 Kultura	17
4.3 Bezpieczeństwo publiczne	19
4.4 Ochrona zdrowia	21
4.5 Rynek pracy.....	21
5. Diagnoza sytuacji społecznej.....	25
5.1 Pomoc ze względu na ubóstwo	31
5.2 Pomoc ze względu na bezdomność.....	33
5.3 Pomoc ze względu na bezrobocie	34
5.4 Pomoc ze względu na niepełnosprawność	35
5.5 Pomoc ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę.....	38
5.6 Pomoc ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu domu	39
5.7 Pomoc ze względu na uzależnienie od alkoholu i narkotyków	40
5.8 Pomoc ze względu na trudności po opuszczeniu Zakładu Karnego.....	42
5.9 Pomoc ze względu na zdarzenia losowe	43
6. Analiza SWOT.....	46
7. Cele Strategii, cele operacyjne oraz działania.....	50
8. Monitorowanie Strategii oraz ewaluacja.....	57
9. Ocena Strategii.....	58
10. Ankieta.....	59

Wprowadzenie

Metodą ograniczania państwa opiekuńczego jest decentralizacja, czyli proces za pomocą, którego świadczenia i usługi socjalne są przenoszone z rządu centralnego do mniejszych, lokalnych jednostek czy władz i agencji, o których sądzi się, że są bliżej obywateli i użytkowników. Decentralizacji przypisuje się kilka zalet m.in. sprawniejsze rządzenie przez przybliżenie władzy społecznościom lokalnym. Ten główny kierunek przemian, wprowadzany pod hasłami potrzeby samorządności, odbiurokratyzowania, deregulacji, budowy społeczeństwa obywatelskiego itp., oznacza stopniowe zdejmowanie z państwa troski o sprawy społeczne. Lokalna polityka społeczna odnosi się do szczebla gminnego, w którym występuje bezpośrednie, naturalne połączenie istniejących potrzeb i środków. Zaletami takiej polityki są m.in. szybkość reakcji podmiotów na ujawniające się problemy społeczne, trafne rozpoznanie sytuacji pojedynczych środowisk, lepsze możliwości wykorzystania lokalnego potencjału społecznego, uwzględnianie lokalnej specyfiki przy formułowaniu diagnozy społecznej, kontrola społeczna sprzyjająca racjonalnej gospodarce środkami materialnymi i zasobami ludzkimi. Dlatego jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest przygotowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia, termin używany od dawna w naukach o wojsku, wszedł do języka pomocy społecznej jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych.

„Strategia to zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu” ale również „teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych”¹. Strategia to zatem nic innego, jak poddanie obserwacji oraz wnikliwej analizie aktualnej sytuacji społeczności lokalnej. Obejmuje ona przewidywanie problemów, a także prognozowanie zmian, które mogą zaistnieć po wprowadzeniu odpowiednich przedsięwzięć. Najważniejsze jest jednak trafne zdiagnozowanie sytuacji wyjściowej, która posłuży za źródło informacji na temat stanu wymagającego modyfikacji w najbliższych latach.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w zasadach określających budowę strategii podaje: „Nie każdy plan jest strategią. Strategia powinna określać cel, jakim jest rozwiązywanie

---

¹ Olechnicki K., Załęski P.(red) Słownik socjologiczny, Toruń 1997, s.205.

określonych problemów społecznych (czyli np. poprawa sytuacji ludzi starych, niepełnosprawnych lub zmiana na lepsze wybranych obszarów życia społecznego /.../ oraz sposób, w jaki można go osiągnąć...”².

Prezentowana Strategia uwzględnia ewolucję instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno-usługowej oraz malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy samorządowej i organizacji pozarządowych. W nowej roli pomoc społeczna będzie instytucją opartą na kapitale społecznym lokalnej społeczności, uwzględniając tym samym nową rolę świadczeniobiorców – od biernego klientyzmu do aktywnej partycypacji w procesie pomocy.³

W głównych założeniach metodycznych Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczawin Kościelny składa się z:

- diagnozy aktualnego stanu pomocy społecznej w gminie,
- prognozy potrzeb społecznych społeczności lokalnej,
- celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych),
- metod realizacji celów,
- harmonogramu poszczególnych działań,
- całościowej wizji polityki społecznej w perspektywie czasowej do 2020 roku.

Projekt związany z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczawin Kościelny rozpoczęto w 2015 roku.

Opracowanie strategii było wymogiem ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U z 2015 , poz. 163), która w art. 17 ust.1. pkt.1 mówi: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Ustawa o pomocy społecznej stanowi kolejny etap budowy nowego systemu aktywnej polityki społecznej w Polsce mając na celu stworzenie solidnego fundamentu polityki opartej na trzech zasadach:

---

² Informacje o strategii, MPiPS , Warszawa, 2006, www.mpips.gov.pl.

³ Krzyszkowski J. Lokalna polityka wobec biedy (red) Warzywoda Kruszyńska W. Instytut Socjologii UŁ, Łódź, 2003 s. 167-8.

- w sposób systematyczny i kompleksowy budowana jest sieć bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, oparta na realnych podstawach utrzymania gospodarstw domowych,
- tworzy się spójny system wspierający aktywizację osób bezrobotnych na rynku pracy i na polu pomocy społecznej, tak aby każdemu zagwarantować szansę aktywizacji i godnego życia,
- tworzy się skoordynowany system instytucjonalny, jasno prezentujący odpowiedzialność instytucji rządowych i samorządowych, otwierający jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej organizacji sektora pozarządowego.

Niniejsza Strategia jest także istotną potrzebą i wymogiem sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Szczawin Kościelny i Polski, związanej głównie z nowymi możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym politykę społeczną. Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań tejże polityki. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie wokół głównego kierunku działań i głównych problemów w tej sferze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczawin Kościelny proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu polityki społecznej w Gminie Szczawin Kościelny. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Realizacja niniejszej Strategii jest spójna z dokumentami państwowymi takimi jak:

- *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*⁴ - Program ten jest dokumentem o charakterze operacyjno - wdrożeniowym, utworzonym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz innych strategii rozwoju – zwłaszcza Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Uwzględnia również politykę państwa obejmującą walkę z ubóstwem oraz

---

⁴ Dokument dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej www.mpips.gov.pl – link „Pomoc społeczna” (06.12.2014).

wykluczeniem społecznym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem głównym programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Ponadto, Program zakłada progres na czterech płaszczyznach:

- **Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin** – „Zasadniczym efektem powinno być stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, który przygotuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.⁵”
  - **Aktywna osoba i zintegrowana rodzina – odpowiedzialne lokalne środowisko** - „W tym przypadku podstawowym efektem ma być rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem. Chodzi o łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie znaczenia społeczności lokalnej z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-społecznego.⁶”
  - **Zapobieganie niepewności mieszkaniowej** – „Najważniejsze będzie zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.⁷”
  - **Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni** – „Podstawowy efekt realizowanych działań to zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.⁸”
- *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020⁹* - określa kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w oparciu o diagnozę sektora ekonomii

⁵<https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-przyjecia-programu-pod-nazwa-krajowy-program.html>.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ Dokument dostępny na stronie internetowej www.pozytek.gov.pl (19.07.2014).

społecznej uwzględniając aktualny kontekst polityczny, społeczny i gospodarczy w Polsce i w Unii Europejskiej.

- *Rządowy Program Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020*¹⁰ - Program zakłada włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów w aktywność społeczną w czterech sektorach:
  - **Edukacja osób starszych** – poszerzenie oferty edukacyjnej dla osób starszych, które zamierzają edukować się oraz rozwijać, przy wykorzystywaniu potencjału oraz kapitału, którym dysponują poszczególne osoby.
  - **Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** - aktywności osób starszych oraz włączenie do wspólnych działań młodszego pokolenia, co pozwoli na budowanie wzajemnego zrozumienia oraz rozwój umiejętności społecznych;
  - **Partycypacja społeczna osób starszych** - działania na rzecz zwiększenia udziału osób starszych w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym, co przyczyni się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
  - **Partycypacja społeczna osób starszych** - zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych. Kluczowe znaczenie ma tutaj tworzenie lokalnych sieci wsparcia opartych na działaniach wolontariuszy w celu tworzenia środowiska samopomocy.
- *Program Operacyjny „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, POWER 2014-2020*¹¹ - Jest jednym z 6 programów krajowych jakie będą realizowane w okresie 2014-2020. Program finansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego, a jego celem są reformy w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia.
- *Wieloletni Program Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”*¹² - Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program jest elementem polityki społecznej gminy

¹⁰ Uchwała Nr 237 Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020, Dz. U. Monitor Polski z dn. 24 stycznia 2014 r., poz. 52.

¹¹ Dokument dostępny na stronie internetowej www.mrr.gov.pl (20.07.2014).

¹² Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r., www.mpips.pl. – link Pomoc społeczna – Programy”.

w zakresie:

- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
  - poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
  - kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* - ma na celu zwiększyć m.in. skuteczność oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w Polsce, a także zwiększyć poziom kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczawin Kościelny 2015-2020.

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szczawin Kościelny przyjęto na pięć lat (2015-2020), co ułatwi władzom gminy formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dodatkowo, gmina będzie mogła w przeciągu pięciu lat modyfikować planowane działania tak, by dostosować je do zachodzących zmian. Strategia posiada ścisłą korelację z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu lokalnym.

Ostateczny kształt Strategii został wypracowany z uwzględnieniem zwrotnych uwag i komentarzy reprezentantów społeczności lokalnej, co stanowiło podstawę do wypracowania finalnych rekomendacji dla lokalnej polityki społecznej.

1. Podstawy prawne strategii

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

Ustawa o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 163).

Ustawa reguluje kwestie prawne związane z pomocą społeczną, określa:

- zadania w zakresie pomocy społecznej,
- rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- organizację pomocy społecznej,
- zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Dokument traktuje pomoc społeczną przede wszystkim jako instytucję, umożliwiającą wyjście z trudnych sytuacji życiowych tym osobom, rodzinom, które nie są w stanie wykorzystać własnego potencjału, zasobów czy predyspozycji, ze względu na niemożność samodzielnego przezwyciężenia problemów w życiu codziennym.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 114, z późn. zm.).

Reguluje nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast dotychczasowego szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, zasiłek okresowy macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy). Ponadto, do dochodu osób ubiegających się o świadczenia rodzinne nie będą wliczane dochody pochodzące z umów o dzieło w sytuacji ich utraty oraz wprowadzono procedurę zwrotu nadpłaconego zasiłku pielęgnacyjnego, gdy organ emerytalno-rentowy przyzna za ten sam okres dodatek pielęgnacyjny.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 859 z późn. zm.).

Zmieniła ustawę o Funduszu Alimentacyjnym. Pozwoliło to na lepszy dostęp osób uprawnionych do organu wypłacającego świadczenia. Po nowelizacji ustawa zakłada uproszczenie i zmniejszenie procedur administracyjnych związanych ze stosowaniem ustawy, bardziej racjonalne funkcjonowanie organów działających na jej podstawie oraz efektywne

odzyskiwanie przez budżet państwa od dłużników alimentacyjnych należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr. 43, poz. 225).

Ustawa stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375).

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014r. poz. 1118).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1984r. Nr 35, poz. 230, z późn. zm.).

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

Ustawa o promocji zatrudnienia i rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 149).

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 1998r. Nr 137, poz. 887).

Ustawa określa: warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ustawa o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zakłada, że ze względu na konieczność wdrożenia do polskiego prawa przepisów unijnych, które m.in. nakładają na instytucje państw członkowskich uczestniczące w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, obowiązek wymiany informacji drogą elektroniczną przez System Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego (EESSI).

Z założeń wynika, że dzięki temu rozwiązaniu zwiększy się szybkość wymiany informacji między unijnymi instytucjami zabezpieczenia społecznego, co przyspieszy weryfikację uprawnień, a w efekcie zapewni wypłacanie świadczeń jedynie osobom uprawnionym.

Ustawa o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572).

Reguluje wszystkie kwestie związane z oświatą, funkcjonowaniem szkół i placówek, ich finansowaniem, zagadnieniami dotyczącymi pomocy stypendialnej, czy też treści związanych z samymi zasadami oceniania. Ponadto ustawa reguluje kwestię wsparcia finansowego dla potrzebujących uczniów.

Dzięki diagnozie problemów społecznych w Gminie Szczawin Kościelny przedstawionej w rozdziale piątym Strategii, zebraniu informacji na temat sytuacji społeczno - gospodarczej oraz analizie otaczających warunków i głównych problemów polityki społecznej - możliwe zostało ustalenie kierunku polityki społecznej, wygenerowanie celów strategicznych i operacyjnych oraz działań niezbędnych do ich realizacji. Duże znaczenie dla skutecznej realizacji Strategii ma ciągły monitoring realizowanych zadań, ponieważ tylko systematyczna ocena jej wdrażania pozwoli wypracować zgodność efektów końcowych z przyjętymi założeniami. Dla poszczególnych problemów wyodrębniono priorytety, które są źródłami tych problemów. Ułatwiło to sformułowanie celów strategicznych dla poszczególnych obszarów problemowych, a następnie sfery społecznej jako całości. Formułowanie tych celów poprzedzono analizą możliwości oraz ograniczeń istniejących w samym systemie pomocy społecznej jak i poza nim.

Podstawowe etapy pracy nad Strategią w poszczególnych sferach obejmowały:

- diagnozę stanu rzeczywistego w poszczególnych sferach. Na tym etapie planowania strategicznego następuje analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w analizowanych sferach, potencjał gminy i jej mieszkańców,
- określenie problemów w poszczególnych sferach. Problemy muszą dotyczyć poszczególnej sfery w zakresie pomocy społecznej. Przeprowadzona analiza problemów obejmowała:
  - przegląd istniejącej sytuacji w analizowanym obszarze,
  - ustalenie problemów o charakterze priorytetowym - formułowanie celów.Przygotowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny.

1.1 Metody badawcze

W celu opracowania prezentowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczawin Kościelny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wykorzystał następujące metody badawcze:

- analizę materiałów zastanych, czyli informacji zgromadzonych przez GOPS w celach administracyjnych, do zaobserwowania ilości osób oraz rodzin korzystających ze świadczeń GOPS,
- dane statystyczne – wykorzystane do analizy struktury demograficznej w gminie,
- dane statystyczne udostępnione przez Komisariat Policji umożliwiające oszacowanie skali przemocy w rodzinie,
- ankiety adresowane do pracowników wszystkich instytucji działających na terenie gminy oraz ich najbliższego otoczenia, a także reszty mieszkańców.

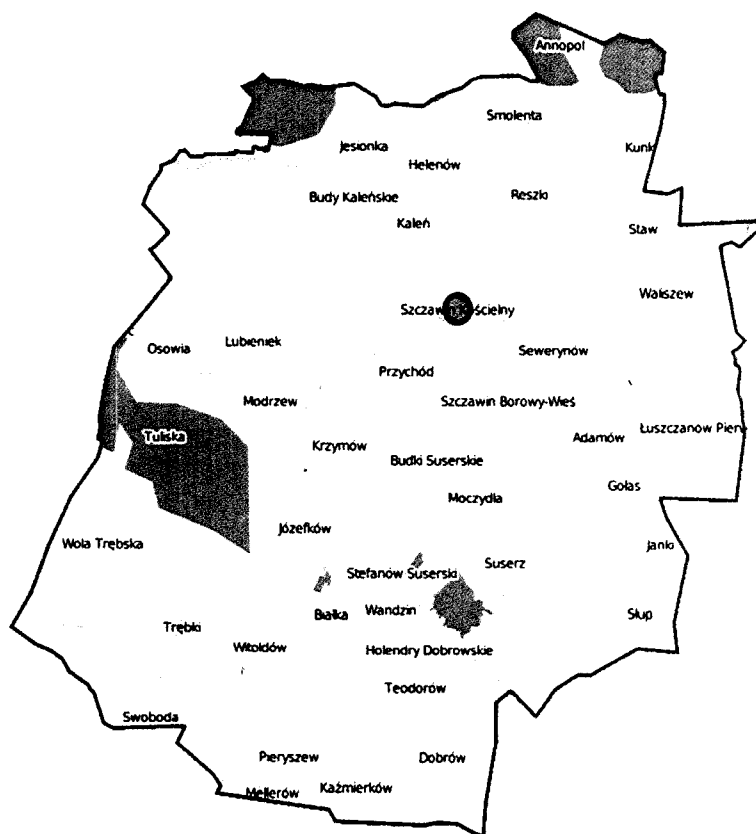
2. Charakterystyka Gminy Szczawin Kościelny

Gmina Szczawin Kościelny jest gminą wiejską położoną w województwie mazowieckim, w powiecie gostynińskim. Historycznie gmina znajdowała się na terenie województwa płockiego.

Siedzibą gminy jest Szczawin Kościelny.

Powierzchnia Gminy Szczawin Kościelny wynosi 127,1 km². Gmina stanowi 20,65% powierzchni powiatu, graniczy:

- ▲ od północy z gminą Łąck,
- ▲ od północnego wschodu z gminą Gąbin,
- ▲ od południowego wschodu z gminą Pacyna,
- ▲ od południa z gminą Oporów,
- ▲ od południowego zachodu z gminą Strzelce,
- ▲ od zachodu z gminą Gostynin.

Kluczowe dla oceny szans rozwojowych

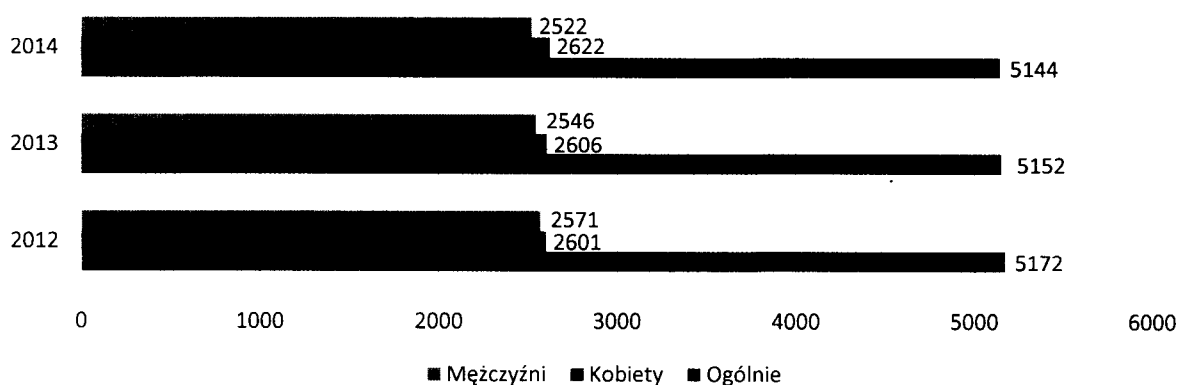
gminy jest przeanalizowanie jej powiązań komunikacyjnych z drogami krajowymi w ramach regionu i ocena, jak gmina sytuuje się w systemie tych powiązań, a także w jaki sposób może wykorzystać swój potencjał.

3. Sytuacja demograficzna Gminy Szczawin Kościelny

Gminę Szczawin Kościelny zamieszkuje 5144 osób. Od kilku lat widoczna jest tendencja spadkowa spowodowana drenażem kapitału ludzkiego do większych ośrodków miejskich. W przeciągu kilku lat zauważalny jest spory spadek mężczyzn wśród mieszkańców gminy oraz dorównujący tendencji spadek wśród ilości kobiet.

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Szczawin Kościelny w latach 2012-2014

Źródło: UG, Wydział Ewidencji

Analizowane dane demograficzne udostępnione przez Urząd Gminy ukazują pomimo zmieniającej się liczby mieszkańców relatywnie podobne stosunki liczby kobiet do liczby mężczyzn. Nieznaczne wahania nie wpływają znacząco na ogólną strukturę ludności w gminie.

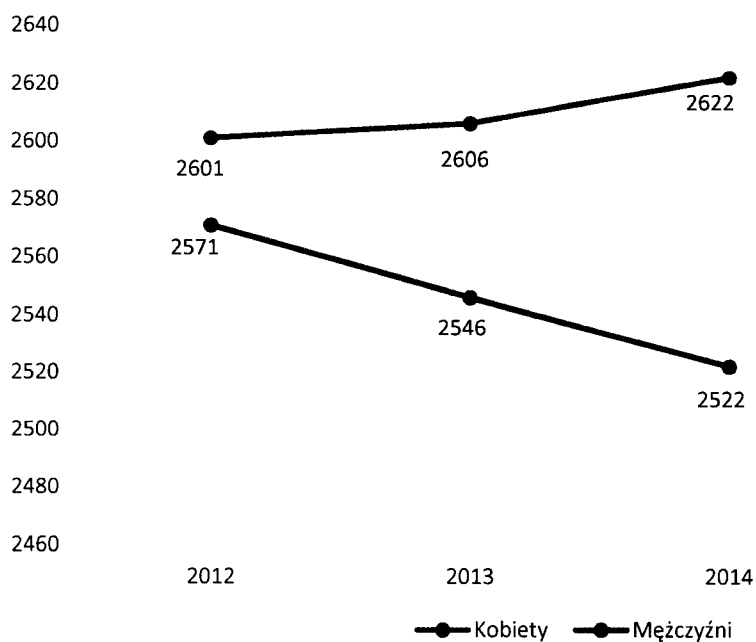
Tabela 1. Struktura ludności Gminy Szczawin Kościelny w latach 2012-2014

Rok	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%
2012	5 172	100	2 601	50,29%	2 571	49,70%
2013	5 152	100	2 606	50,58%	2 546	49,41%
2014	5 144	100	2 622	50,98%	2 522	49,02%

Źródło: UG, Wydział Ewidencji

Wykres 2. Proporcja liczby kobiet do liczby mężczyzn zamieszkujących teren gminy Szczawin Kościelny.

Źródło: UG, Wydział Ewidencji

Wykres obrazowo przedstawia proporcje liczby kobiet do liczby mężczyzn. Tendencje utrzymują się na poziomie ujemnym, aczkolwiek zdecydowanie większy jest stopień feminizacji pomimo ogólnego spadku liczby mieszkańców gminy. Przewaga liczebna kobiet najczęściej tłumaczona jest tym, że przeciętnie żyją one dłużej od mężczyzn, w przypadku całej Europy wynika to, ze skrócenia życia mężczyzn. W Polsce kobiety przeciętnie żyją dłużej od mężczyzn o 8,5 roku.

4. Infrastruktura społeczna

4.1 Edukacja

Na terenie gminy edukacja ukierunkowana jest na wykształcenie podstawowe. Szkolnictwo ponadgimnazjalne realizowane jest przez gminy ościenne. W gminie funkcjonują następujące szkoły:

- Zespół Placówek Oświatowych w Szczawinie Kościelnym, w skład którego wchodzi:
  - Gminne Przedszkole,
  - Szkoła Podstawowa im. Andrzeja Małkowskiego,
  - Publiczne Gimnazjum im. gen. Józefa Hellera.
- Szkoła Podstawowa w Trębkach,
  - Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Trębkach.

Przeprowadzone badania wśród mieszkańców gminy umożliwiły poznanie zdania na temat edukacji, oświaty oraz kultury. Z przeprowadzonych ankiet wynika, że 71,79% respondentów jest zainteresowana prowadzeniem kursów i szkoleń dla dorosłych oscylujących wokół informatyki, handlu oraz ogólnie pojmowanego doskonalenia zawodowego. Jest to niezwykle cenna informacja, ponieważ pokazuje, w którym kierunku powinna iść pomoc osobom bezrobotnym, chcącym podnieść swoje kwalifikacje, a także rozwój. Motywacja mieszkańców powinna przełożyć się w momencie tworzenia szkoleń oraz kursów na uczestnictwo.

4.2 Kultura¹³

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Kultura w Gminie Szczawin Kościelny centralizuje się głównie wokół Gminnego Ośrodka Kultury, w którym również mieści się Gminna Biblioteka Publiczna. Podstawowym zadaniem GOK jest zaspakajanie potrzeb kulturalnych, edukacyjnych i sportowo-

---

¹³ Informacje pochodzą z internetowej strony gminy, www.szczawin.pl.

rekreacyjnych mieszkańców gminy, rozbudzanie, tworzenie i upowszechnianie różnych form kultury i sztuki.

Działania w zakresie potrzeb kulturalnych, edukacyjnych i sportowo-rekreacyjnych GOK realizuje poprzez:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury,
- integrowanie społeczności lokalnych gminy poprzez współtworzenie warunków do kultywowania i rozwijania narodowych, etnicznych, regionalnych, środowiskowych wartości kulturowych,
- tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, rękodzielnictwa ludowego i artystycznego,
- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych i rekreacyjno-sportowych, dbałość o rozwój fizyczny społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży,
- zagospodarowanie wolnego czasu i organizowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z terenu Gminy Szczawin Kościelny, w okresie letnim i zimowym,
- propagowanie różnych form aktywności ruchowej w celu wypoczynku, utrzymania aktywności fizycznej i zdrowego trybu życia,
- prowadzenie współpracy kulturalnej z zagranicą zwłaszcza z gminami partnerskimi.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Szczawinie Kościelnym działają:

- Ludowy Zespół Pieśni i Tańca Szczawin Kościelny - powstał w listopadzie 2008 roku w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich na terenie Gminy Szczawin Kościelny. Obecnie głównym założeniem zespołu funkcjonującego przy Gminnym Ośrodku Kultury w Szczawinie Kościelnym jest propagowanie regionalnych tradycji ludowych,
- Klub Tańca Towarzyskiego "Pasja",
- Klub seniora,
- Stowarzyszenie Kobiet Gminy Szczawin Kościelny – celem stowarzyszenia jest działanie na rzecz promocji gminy i poprawa jej wizerunku poprzez inspirowanie działań na rzecz rozwoju kultury oraz propagowanie folkloru. Ponadto, stowarzyszenie wspomaga

inicjatywy budowania społeczeństwa obywatelskiego, ochrona praw. Reprezentuje interesy i działanie na rzecz poprawy sytuacji społeczno – zawodowej kobiet wiejskich i ich rodzin. Prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu zdrowia, propagowanie metod i sposobów zdrowego stylu życia; prowadzenie różnego rodzaju działań mających na celu integrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich. Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, propagowanie świadomości historycznej regionu, pozyskiwanie środków na działalność z dostępnych funduszy pomocowych, współpraca i wymiana doświadczeń z innymi organizacjami.

- Sekcja Zumby,
- Sekcja Judo.

Księgozbiór wszystkich placówek bibliotecznych (Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Filii Bibliotecznej w Trębkach) wynosi ponad 30 tys. woluminów. Biblioteki oprócz wypożyczenia książek do domu, udzielają informacji na miejscu w prowadzonych kąciach czytelniczych. W Gminnej Bibliotece Publicznej czynna jest czytelnia internetowa w ramach programu Ikonka. Biblioteki biorą czynny udział w życiu kulturalnym środowiska lokalnego oraz w krzewieniu czytelnictwa poprzez: organizowanie spotkań autorskich, wycieczki do bibliotek, wystawy książek.

4.3 Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy oraz utrzymywanie warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie oraz mienie obywateli jest nadrzędnym celem władz. Ochrona przed zaburzeniem ładu prawnego, zakłóceniami funkcjonowania obywateli przyczynia się do podtrzymywania sprawnego i operatywnego działania zarówno podmiotów działających na terenie gminy, jak i organizacji pozarządowych współpracujących z pomocniczymi jednostkami samorządu terytorialnego. Bezpieczeństwo publiczne ściśle związane jest z bezpieczeństwem socjalnym, które również gmina stara się zagwarantować mieszkańcom poprzez zapewnienie ładu społecznego dzięki spójnemu systemu praw na wypadek trudnej sytuacji życiowej obywateli oraz w razie zagrożenia ich życia, a także poprzez

zapewnienie mieszkańcom niezbędnych środków do życia (zwiększenie ilości ofert pracy, wypłacanie świadczeń socjalnych).

Liczba przestępstw na terenie Gminy Szczawin Kościelny z roku na rok zmniejsza się. Szczegółowe informacje na temat postępowań wszczętych, stwierdzonych oraz wykrytych przedstawia poniższa tabela stworzona dzięki informacjom udostępnionym przez Posterunek Policji.

W zależności od kategorii, do której przyporządkowane jest przestępstwo można zaobserwować znaczne spadki w roku 2014 w stosunku do 2011 roku. Poniższa tabela przedstawia postępowania wszczęte w latach 2011-2014.

Tabela 2. Przestępstwa w Gminie Szczawin Kościelny w latach 2011-2014

Kategoria	2011	2012	2013	2014
Kradzież	10	10	7	5
Kradzież z włamaniem	7	12	5	10
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	0	0	0	0
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	0	0	4	3
Przeciwko życiu i zdrowiu	0	3	3	1
Przestępstwa drogowe ogółem	31	24	34	20

Źródło: Posterunek Policji w Pacynie, Punkt Prewencji w Szczawinie Kościelnym.

Analizując powyższe dane można zauważyć, że pomimo spadku liczby niektórych przestępstw w 2013 i 2014 roku pojawiły się pierwsze notowania związane z przestępstwami wynikającymi z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszenie się skali kradzieży (o 50% w 2014 roku w stosunku do 2011 roku) oraz przestępstw drogowych, które mimo wszystko występują najczęściej w gminie. Skala zjawiska kradzieży z włamaniem ulega wahaniom. W 2012 roku odnotowano niewielki wzrost przestępstw, rok później spadek o przeszło 50%, natomiast w 2014 roku zjawisko ponownie zwiększyło się. Wahania wskazują na to, że występujący problem może z roku na rok rosnąć. Ważne jest by

podejmować działania umożliwiające podniesienie poczucia bezpieczeństwa przez mieszkańców. Programy i działania prewencyjne powinny okazać się skuteczną formą.

4.4 Ochrona zdrowia

Gmina Szczawin Kościelny zapewnia ochronę zdrowia mieszkańcom poprzez funkcjonowanie ośrodka zdrowia obejmującego Szczawin Kościelny, Pacynę oraz Trębki. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Medyk" zatrudnia 8 specjalistów, którzy świadczą pomoc medyczną mieszkańcom. Komórki jednostki:

- gabinet medycyny szkolnej,
- gabinet pielęgniarki środowiskowej-rodzinnej,
- gabinet położnej środowiskowej-rodzinnej,
- gabinet zabiegowy pielęgniarski,
- poradnia ginekologiczno-położnicza,
- poradnia lekarza POZ,
- punkt szczepień.

Z przeprowadzonych badań wynika, że dostępność do poradni specjalistycznych dla 35,89% respondentów jest niezadowalająca. Tylko 30,76% ankietowanych wyraziło się pozytywnie na temat świadczonych usług związanych z ochroną zdrowia, a 10,25% badanych pozostało bez zdania w tej kwestii. Do najważniejszych potrzeb związanych z poprawą sytuacji należy zapewnienie mieszkańcom możliwości szybszego dostania się do lekarzy specjalistów oraz poważne traktowanie pacjenta, jego potrzeb oraz oczekiwań. Ważne jest również zapewnienie mieszkańcom możliwości konsultowania się z pediatrą w ośrodku codziennie, a nie w wyznaczone dni.

4.5 Rynek pracy

Rynek pracy traktowany jest jako miejsce konfrontacji podaży oraz popytu na pracę (tj. ofert pracy, a także samej chęci podjęcia zatrudnienia). Pomoc dla osób bezrobotnych zapewnia Powiatowy Urząd Pracy w Gostyninie, który stara się aktywizować osoby bezrobotne do pracy poprzez:

- aktualizację ofert pracy, a także udostępnianie informacji na temat ofert,
- pośrednictwo pracy¹⁴,
- oferowanie szkoleń, staży,
- poradnictwo zawodowe oraz informację zawodową skierowane zarówno dla osób bezrobotnych, jak i pracodawców¹⁵,
- organizację prac interwencyjnych czy robot publicznych.

Poniższa tabela przedstawia strukturę bezrobocia w Gminie Szczawin Kościelny na przełomie 2011-2014 roku.

Tabela 3. Struktura bezrobocia w Gminie Szczawin Kościelny w latach 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
Ogółem	447	484	534	482
Kobiety	211	221	230	228
Mężczyźni	236	263	304	254
Z prawem do zasiłku	40	87	92	76

Źródło: dane z PUP Gostynin

Dane pochodzące z raportów statystycznych udostępnionych przez PUP w Gostyninie ukazują liczbę osób pozostających bez stałego zatrudnienia. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia. W 2012 roku osoby bezrobotne w gminie stanowiły 9,35% wszystkich mieszkańców. Rok później 10,36% mieszkańców ogółem, co odpowiadało 230 bezrobotnym kobietom i 304 bezrobotnym mężczyznom. W 2014 roku bezrobocie objęło 9,41% wszystkich mieszkańców gminy.

¹⁴ Pośrednictwo pracy polega na: udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych, pozyskiwaniu ofert pracy, udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy, informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy, inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami, współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania.

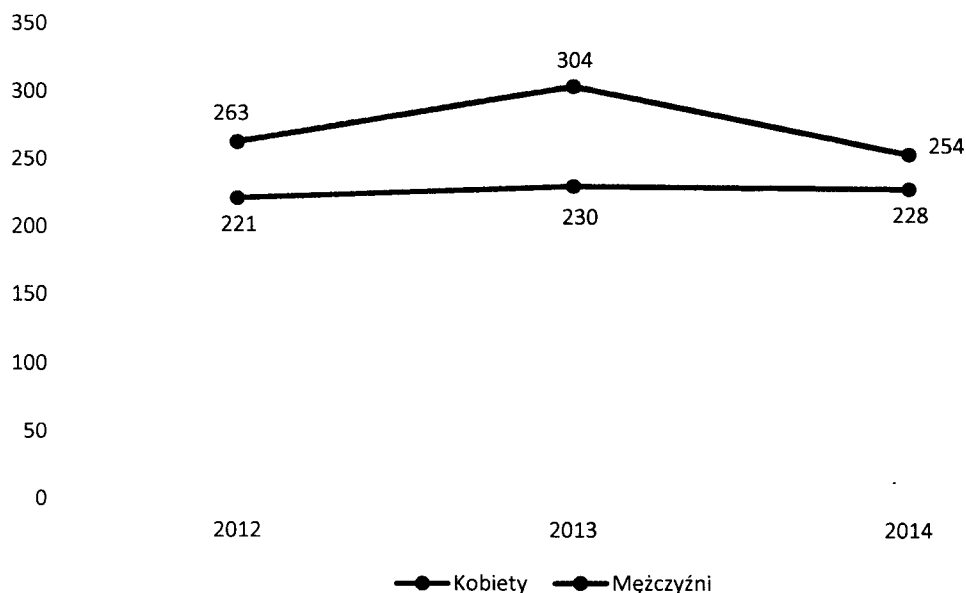
¹⁵ Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa dla osób bezrobotnych, polega na pomocy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia oraz miejsca pracy, natomiast pracodawcom udzielana jest pomoc w znalezieniu odpowiedniego kandydata.

Informacje pochodzą ze strony Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu, <http://pup.opole.sisco.info/>.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Gostyninie w końcu grudnia 2014 roku wyniosła 3976 osób. W porównaniu do końca listopada 2014 roku zwiększyła się o 181 osób, natomiast w stosunku do końca grudnia 2013 roku zmniejszyła się o 480 osób.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn w Gminie Szczawin Kościelny.

Źródło: dane z PUP Gostynin

Powyższy wykres obrazowo przedstawia sytuację kobiet oraz mężczyzn Gminy Szczawin Kościelny na rynku pracy. W 2012 roku kobiety bezrobotne stanowiły 4,27% ogólnej liczby mieszkańców gminy, mężczyźni – 5,08%, rok później odpowiednio już 4,46% i 5,90% (5152), natomiast w 2014 roku 4,45% i 4,95% (5144).

Tabela 4. Bezrobotni według wieku i płci w 2011 roku

Wiek	Ogólnie	Mężczyźni	Kobiety
18-24	124	64	60
25-34	103	47	56
35-44	79	38	41
45-54	86	47	39
55-59	42	27	15
60-64	13	13	-

Źródło: PUP Gostynin

Tabela 5. Bezrobotni według wieku i płci w 2014 roku

Wiek	Ogólnie	Mężczyźni	Kobiety
18-24	124	54	70
25-34	129	57	72
35-44	77	45	32
45-54	85	46	39
55-59	43	28	15
60-64	24	24	0

Źródło: PUP Gostynin

Powyższe tabele przedstawiają bezrobocie wśród poszczególnych grup wiekowych. W 2011 roku najliczniejszą grupą bezrobotną były osoby w przedziale 18-24 lat oraz 25-34 lat. Niewiele mniej osób bezrobotnych znajdowało się w grupach 35-44 i 45-54 lat. Osoby w wieku produkcyjnym zasilają grono bezrobotnych. Analogicznie sytuacja wygląda w 2014 roku. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata oraz 18-24 lata. Alarmujący może być wzrost liczby osób bez pracy powyżej 60 roku życia. Oznacza to, że przed PUP stoi zadanie aktywizacji poszczególnych grup, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych na rynku pracy.

Mieszkańcy wypowiadający się w kwestii zatrudnienia oraz rynku pracy wskazywali najczęściej pracę dorywczą (25,64%) oraz pozostanie na utrzymaniu członka rodziny (20,51%) jako źródło utrzymania gospodarstwa domowego. Na tym samym poziomie wybierana była praca najemna w sektorze publicznym oraz korzystanie z zasiłku dla bezrobotnych (10,25% respondentów). Aktywizacja mieszkańców gminy będzie wymagała wiele pracy zarówno ze strony władz, jak i samych zainteresowanych ewentualnym podjęciem zatrudnienia. Dla większości ankietowanych – 46,15% - sytuacja materialna gospodarstwa domowego oceniana jest jako przeciętna, 17,58% ankietowanych deklarowało, że sytuacja materialna jest raczej złą, natomiast 15,38% badanych określa sytuację jako złą. Opinie mieszkańców są niezwykle ważne, dzięki nim wiemy, że należy podnieść jakość życia oraz przywrócić zaburzony etos pracy.

5. Diagnoza sytuacji społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej znajdujący się w Szczawinie Kościelnym jest miejscem pierwszego kontaktu osób, które poszukują pomocy w związku z problemami w życiu. Teren działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej pokrywa się z obszarem Urzędu Gminy i obejmuje 31 sołectw o liczbie ludności ponad pięć tysięcy osób. Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Pomoc można otrzymać z 15 powodów, zwanych niekiedy ryzykami socjalnymi. Powody te, to: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna¹⁶.

Do zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej należy:

- ▲ przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- ▲ przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- ▲ prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowania do nich osób wymagających opieki,
- ▲ podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy.

¹⁶ http://www.eapn.org.pl/expert/files/Pomoc_spoeczna_w_Polsce_-_dr_P.B-W.pdf.

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, realizowanym przez gminy należy:

- ▲ opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem problemów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- ▲ sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- ▲ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- ▲ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- ▲ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- ▲ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- ▲ przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- ▲ przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- ▲ opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- ▲ praca socjalna,
- ▲ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- ▲ prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- ▲ tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodzina,
- ▲ dożywianie dzieci,
- ▲ sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,

- ▲ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- ▲ sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego,
- ▲ utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Pomoc dla najuboższych mieszkańców udzielana jest poprzez:

- ▲ świadczenia rodzinne,
- ▲ składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacone za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej,
- ▲ zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie społeczne,
- ▲ dodatki mieszkaniowe,
- ▲ różną działalność - dożywianie uczniów, zakup usług i pobytu w domach pomocy społecznej.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin oraz osób w tych rodzinach, które na przestrzeni czterech lat korzystały z pomocy oraz świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 6. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Szczawinie Kościelnym

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	278	274	283	245
Liczba osób w rodzinach	540	555	540	458

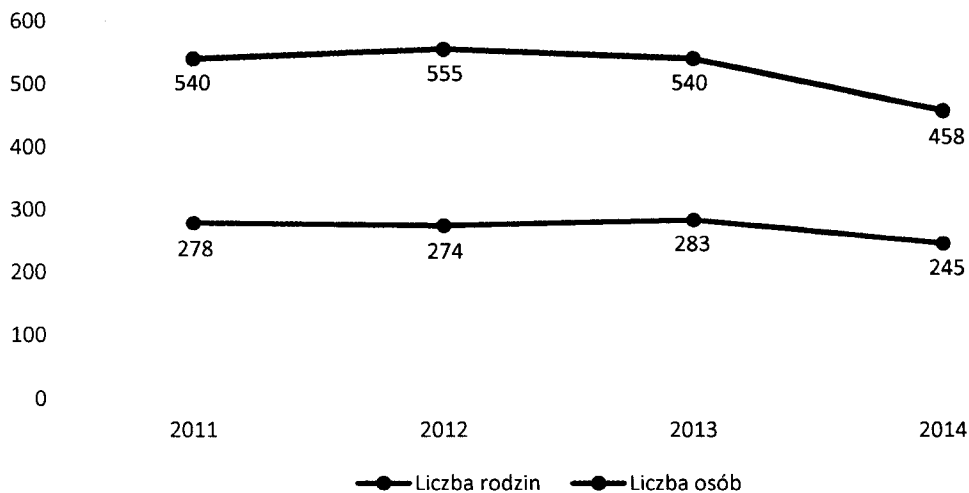
Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Zgodnie z danymi przedstawionymi powyżej w każdym badanym roku z pomocy GOPS korzystała zbliżona liczba osób - z niewielkimi odchyleniami – wzrost w 2013 roku oraz spadek w 2014 roku. Analogicznie do nieznacznie zmieniającej się liczby rodzin korzystających z pomocy GOPS, znacznej zmianie ulega liczba osób w tych rodzinach. W roku 2014 w stosunku do 2011 roku widoczny jest spadek o 82 osoby. W 2012 roku pomimo zmniejszenia się liczby

rodzin objętych pomocą Ośrodka, zanotowano zwiększenie liczby osób w tych rodzinach o 15 w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Szczawinie Kościelnym

Źródło: Opracowanie własne GOPS Szczawin Kościelny

Sytuacja rodzin objętych pomocą Ośrodka nie wymaga zatrudnienia asystenta rodziny, jednak jego zadania realizują pracownicy socjalni, którzy udzielają rodzinom szeroko rozumianego wsparcia w zakresie swoich działań. Wynika to z faktu, że rodzin wymagających dokładnie takiej formy wsparcia jest naprawdę niewiele.

Analizując 2014 rok warto zwrócić szczególną uwagę na poszczególne grupy wiekowe, które objęte są pomocą Ośrodka.

Tabela 7. Struktura wiekowa osób potrzebujących pomocy.

Grupa wiekowa	Liczba osób
Wiek przedprodukcyjny	0
Wiek produkcyjny 19-64	235
Wiek poprodukcyjny	10
RAZEM	245

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczawinie Kościelnym wynika, że najwięcej potrzebujących znajduje się w grupie produkcyjnej obejmującej osoby od 19 do 64 roku życia.

W stosunku do wszystkich podopiecznych Ośrodka, grupa w wieku produkcyjnym stanowi 95,9% świadczeniobiorców. Tym samym podkreśla to prawdziwy problem, z którym boryka się Ośrodek. Pomoc społeczna staje się dla wielu metodą życia kształtującą postawy bierności, zamiast aktywności.

Tabela nr 8 przedstawia liczbę osób w rodzinach, które korzystają z następujących świadczeń wypłacanych przez GOPS, tj.:

- ▲ zasiłek stały – przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej oraz osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,
- ▲ zasiłek okresowy – przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego tj. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny,
- ▲ zasiłek celowy – jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Tabela 8. Liczba osób objętych świadczeniami realizowanymi przez GOPS w Szczawinie Kościelnym

Typy świadczeń	2011	2012	2013	2014
Zasiłek stały	24	22	21	16
Zasiłek okresowy	39	39	44	32
Zasiłek celowy	75	83	83	75

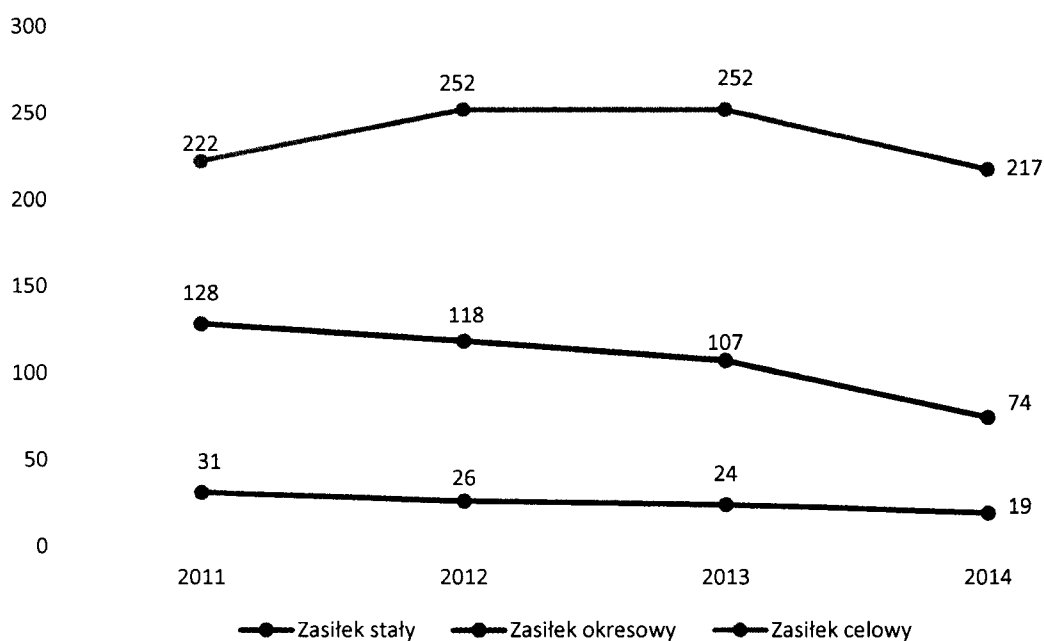
Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Liczba osób korzystających z zasiłku stałego w 2011 roku stanowiła 8,63% wszystkich osób, którym przyznano świadczenia. W 2014 roku osoby te stanowiły już 6,53%. Analogicznie, widoczny jest spadek wypłacanego zasiłku okresowego. W 2011 roku pobrało go 14,02% wszystkich osób, w 2014 roku już 13,06%. Liczba osób korzystających z zasiłku celowego chociaż utrzymuje się na stałym poziomie w stosunku do wszystkich osób, którym przyznano świadczenie wskazuje na stopniowo rosnący problem. W 2011 roku zasiłek wypłacono 75 osobom, co stanowiło 26,97% wszystkich osób objętych pomocą, w 2014 roku również z zasiłku skorzystało 75 osób, jednak spadła liczba wszystkich korzystających z pomocy GOPS, tym samym procent wynosił już 30,61. Oznacza to, że wzrasta zapotrzebowanie na świadczenia umożliwiające zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych.

Poniższy wykres obrazowo przedstawia liczbę osób w rodzinach korzystających z poszczególnych typów świadczeń z uwzględnieniem analizowanych lat.

Wykres 5. Liczba osób korzystających z poszczególnych form pomocy GOPS

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Szczawinie Kościelnym

Analizując sytuację Ośrodka na przestrzeni ostatnich czterech lat można zaobserwować spadek liczby poszczególnych form zasiłków wypłaconych w roku 2014 w stosunku do lat poprzednich. W 2014 roku najmniej wypłacono zasiłków okresowych w zestawieniu z 2011 rokiem. Zmniejszyła się również liczba zasiłków celowych oraz stałych.

5.1 Pomoc ze względu na ubóstwo

Ubóstwo jest obecnie jednym z najpoważniejszych, najczęstszych powodów przyznania pomocy przez Ośrodek. Niestety zjawisko to staje się coraz bardziej widoczne, ze względu na pogłębiające się rozwarstwienie społeczne oraz wzrost bezrobocia. Ubóstwo jest zjawiskiem niebezpiecznym, z racji konsekwencji, m. in. trwałe urazy psychiczne i długotrwałe skutki społeczne np. utrudnienie lub uniemożliwienie korzystania z szans zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia, wzrost przestępczości czy patologii społecznej. Z pomocy Ośrodka korzystają rodziny nieposiadające wystarczających środków finansowych niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Zjawisko to jest ściśle związane z bezrobociem nie tylko w skali gminy, ale i w skali ogólnopolskiej. Ośrodek udziela tym osobom pomocy do momentu usamodzielnienia oraz uzyskania stabilizacji finansowej.

Z danych GUS wynika, że w 2014 roku w skrajnym ubóstwie żyło 7,4% Polaków pozostających w gospodarstwach domowych. Natomiast stopa ubóstwa relatywnego¹⁷ oraz ustawowego¹⁸ utrzymują się na poziomie 16,2% i 12,2%. Wskaźnikami określającymi skrajne ubóstwo są potrzeby niezbędne do przeżycia – zapewnienie dachu nad głową czy jedzenia. W momencie występowania braków finansowych na zapewnienie podstawowych potrzeb, zostaje zagrożone zarówno życie, jak i rozwój człowieka. W skali Polski, problem ubóstwa dotyka 2,8 mln osób.

Skala zjawiska ubóstwa w Gminie Szczawin Kościelny oraz ubiegania się o wsparcie finansowe Ośrodka z tego tytułu z roku na rok wzrasta. Pozornie zmniejsza się liczba rodzin, którym przyznawana jest pomoc z tego powodu, jednak w stosunku do ogólnej liczby rodzin objętych pomocą Ośrodka, ubóstwo zajmuje wysoką pozycję.

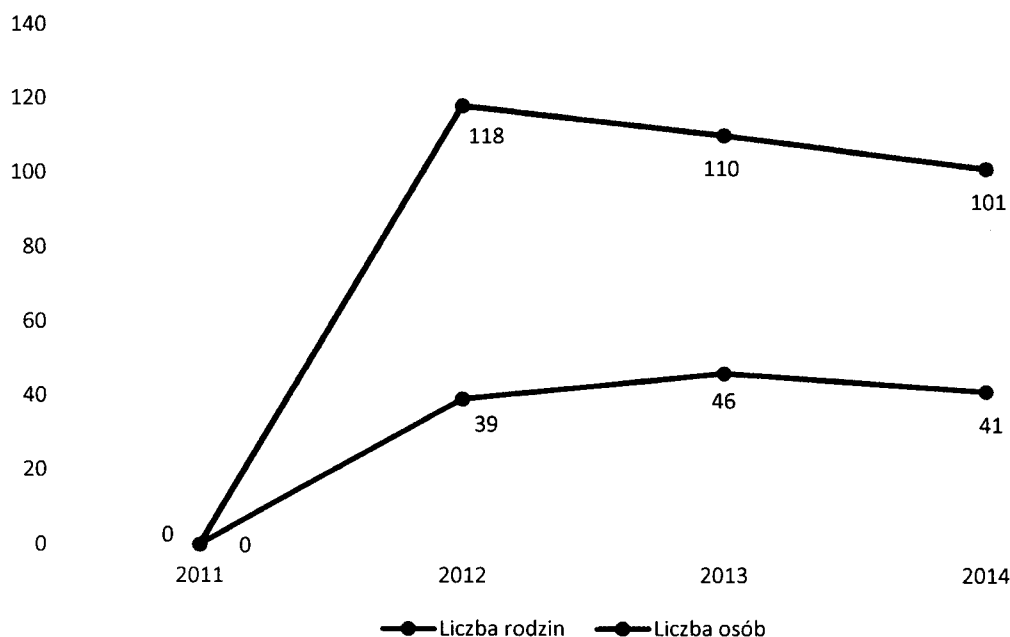
Poniższy wykres obrazowo przedstawia stosunek liczby rodzin do liczby osób w tych rodzinach w latach 2011-2014.

¹⁷ Ubóstwo relatywne ma zmienną wartość i odnosi się do przeciętnego poziomu życia w danym kraju, mierzonego na ogół wysokością przeciętnych dochodów (wydatków).

¹⁸ Ubóstwo ustawowe, to granica ubóstwa, kwota dochodów, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

Wykres 6. Stosunek liczby rodzin do liczby osób w rodzinach w latach 2011-2014.

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach w przeciągu czterech analizowanych lat uległa nieznacznym wahaniom, szczególnie w roku 2012. Według danych GOPS w Szczawinie Kościelnym w 2011 roku nie przydzielono żadnej rodzinie świadczenia z tytułu ubóstwa. Natomiast rok później widoczny jest nagły wzrost zarówno liczby rodzin, jak i liczby osób w tych rodzinach. Od 2012 roku kwestia ubóstwa jest jednym z najważniejszych problemów podopiecznych Ośrodka i sukcesywnie wzrasta liczba rodzin zmagająca się z tą trudnością. Rodziny objęte tym rodzajem pomocy stanowiły odpowiednio do analizowanych lat 24,22%, 28,39%, 29,92% wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

Tak duża tendencja wzrostowa ubóstwa rodzin ukazuje nie tylko problem związany z kwestią finansową, ale również negatywne mechanizmy funkcjonujące w obrębie gminy, m.in. wyuczona bezradność i syndrom nienasycenia. Wyuczona bezradność charakteryzuje się przeświadczeniem, że niezależnie od podejmowanych działań, położenie jednostki nie zmieni się, dlatego nie warto poświęcać czasu na chęć dokonywania zmian. Natomiast syndrom nienasycenia jest konsekwencją przekonania o swojej nieefektywności oraz postawą bierności związanymi z utratą kontroli nad działaniem. Oba problemy sprowadzają się m.in. do poczucia bezwartościowości, braku motywacji.

5.2 Pomoc ze względu na bezdomność

Osoba bezdomna nie jest pozbawiona prawa do pomocy, zgodnie z art. 101 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej powinna wystąpić o nią do gminy ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały. Dodatkowo, osobom bezdomnym niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne¹⁹. Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej może odmówić przyznania świadczenia osobie bezdomnej ze względu na to, że jej ostatnim miejscem zamieszkania i zameldowania było inna gmina - miasto, niż to w którym zgłosił się po pomoc i na terenie którego aktualnie przebywa. Ośrodek obejmuje osobę bezdomną pomocą poprzez objęcie indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności. Program polega na wspieraniu osoby bezdomnej (wraz z rodziną) w rozwiązywaniu problemów życiowych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Za opracowanie indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności odpowiedzialny jest pracownik socjalny ośrodka wraz z osobą bezdomną. Ponadto, program podlega zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka.

Tabela 9. Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezdomność

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	1	1	1	1

Źródło; GOPS Szczawin Kościelny

Liczba rodzin dotkniętych problemem bezdomności utrzymuje się na przestrzeni czterech lat na stałym poziomie. Zmianie ulega liczba osób w rodzinach. W 2011 roku były to cztery osoby, natomiast od 2012 roku - dwie osoby.

¹⁹ Ustawa o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 163) Art. 39 ust. 3.

Problem bezdomności nie jest rangą największym problemem społecznym Ośrodka. W obecnej sytuacji ważne jest by umożliwić rodzinom wyjście z trudnej sytuacji życiowej, aby problem bezdomności ograniczyć do minimum.

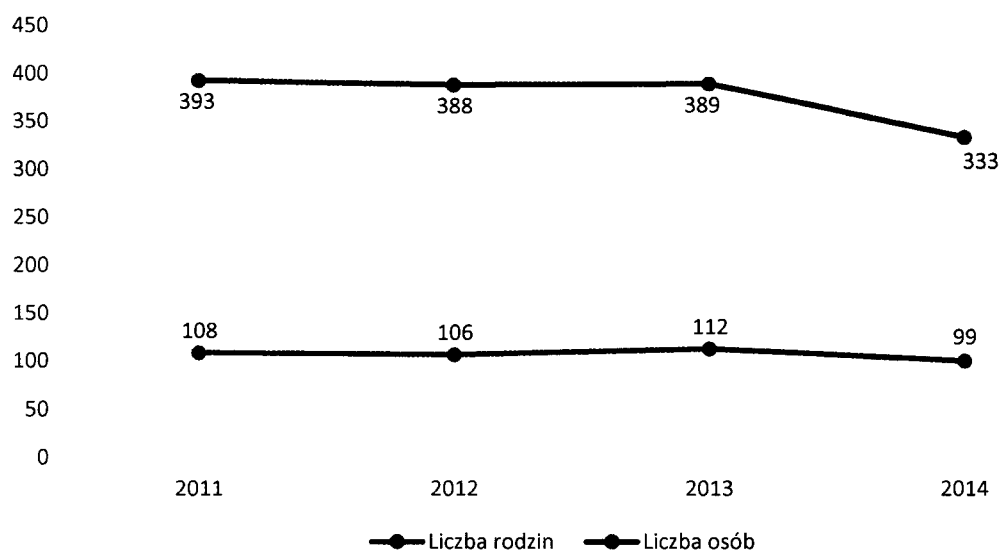
5.3 Pomoc ze względu na bezrobocie

Bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy²⁰.

Bezrobocie jako kwestia społeczna dotyczy dużych grup społecznych i polega na kumulowaniu negatywnych cech położenia materialnego, społecznego i politycznego. Zakłóca prawidłowy rozwój oraz normalne funkcjonowanie w społeczeństwie, poprzez kumulację negatywnych towarzyszących zjawisk. Ze względu na brak zatrudnienia Ośrodek oferuje pomoc oraz wsparcie rodzinom i ich bliskim.

Wykres przedstawia liczbę rodzin oraz osób w tych rodzinach korzystających ze świadczeń Ośrodka ze względu na bezrobocie.

Wykres 7. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach korzystających ze świadczeń Ośrodka ze względu na bezrobocie.

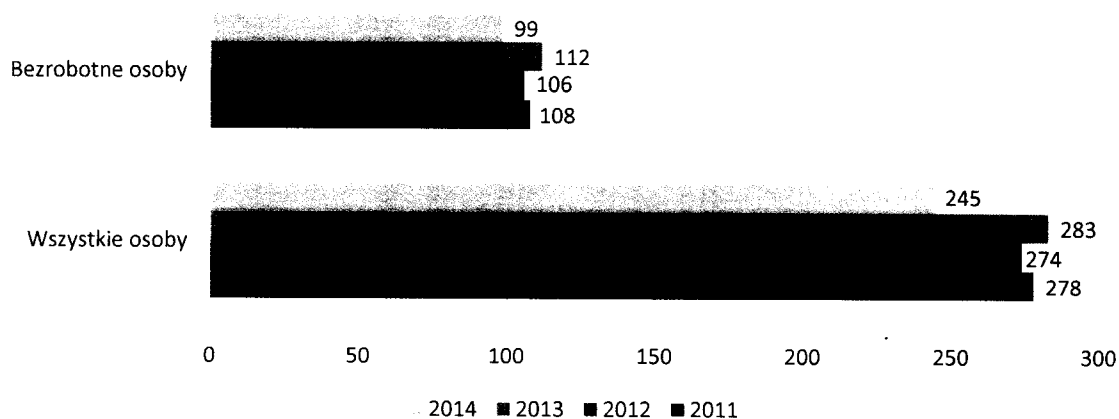
Źródło: Opracowanie własne GOPS Szczawin Kościelny

²⁰ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr. 99, poz. 1001) Art. 2.

Rodziny zmagające się z problemem bezrobocia w 2011 roku stanowiły 68,78% wszystkich rodzin objętych pomocą Ośrodka. Rok później bezrobocie obejmowało 65,83% wszystkich podopiecznych rodzin. W 2013 roku nastąpił niewielki spadek, natomiast w 2014 roku znów wzrósł i osiągnął alarmujący wysoki poziom – 72,26% wszystkich objętych pomocą rodzin.

Wykres 8. Osoby bezrobotne na tle pozostałych beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Szczawin Kościelny.

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Rodziny bezrobotne w stosunku do wszystkich rodzin objętych pomocą Ośrodka stanowią najliczniejszą grupę świadczeniobiorców. To właśnie ta grupa wymaga największej ingerencji oraz wsparcia ze strony pracowników socjalnych. W wielu przypadkach należy przywrócić rodzinom chęć zmiany swojej sytuacji oraz wiarę w etos pracy umożliwiającą wydostanie się z niekomfortowych warunków życia. Praca pracownika socjalnego powinna oscylować wokół pomocy w kierunku znalezienia odpowiedniego zatrudnienia, które w przyszłości umożliwi uniezależnienie się rodziny od Ośrodka. Należy zapewnić osobom bezrobotnym możliwość zdobycia doświadczenia, przekwalifikowania czy podjęcia nawet tymczasowej pracy. Znalezienie zatrudnienia przyczyni się również do podniesienia swojej własnej wartości.

5.4 Pomoc ze względu na niepełnosprawność

Niepełnosprawność utożsamiana jest z utrudnieniem, ograniczeniem w zakresie funkcjonowania indywidualnego i społecznego. Może być spowodowana ograniczeniami

organizmu lub wynikać z braku zaspokojenia potrzeb człowieka. W koncepcji niepełnosprawności rozpatruje się jej istotę w odchyleniu od normalnego poziomu funkcjonowania na trzech poziomach: biologicznym, jednostkowym oraz społecznym. Wymienione grupy czynników stanowią wyznacznik określenia i możliwości funkcjonowania człowieka. Najważniejszą wartością obecnego podejścia biopsychospołecznego jest dążenie do określenia całościowego modelu niepełnosprawności, który nie będzie odbiegał od wzoru przyjętego przez innych ludzi²¹.

Według Narodowego Spisu Powszechnego osób niepełnosprawnych w Polsce jest około 5 mln, co stanowi przeszło 12% ludności kraju. Większość osób niepełnosprawnych utrzymuje się z rent, emerytur oraz zasiłków. Wciąż spora liczba pozostaje bez stałego zatrudnienia i uzależniona jest od utrzymania przez inne osoby, najczęściej rodzinę. Niemożność uniezależnienia się od innych potęguje negatywne konsekwencje dla osoby niepełnosprawnej, w tym poczucie bezproduktywności. Niepełnosprawność wiąże się również z problemami w funkcjonowaniu w społeczeństwie ze względu na bariery kulturowe, mentalne, społeczne czy też architektoniczne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szczawinie Kościelnym wspiera i pomaga osobom niepełnosprawnym poprzez wypłacanie świadczeń umożliwiających funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych życiowych potrzeb.

Tabela 10. Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na niepełnosprawność

2011	2012	2013	2014
38	38	38	32

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

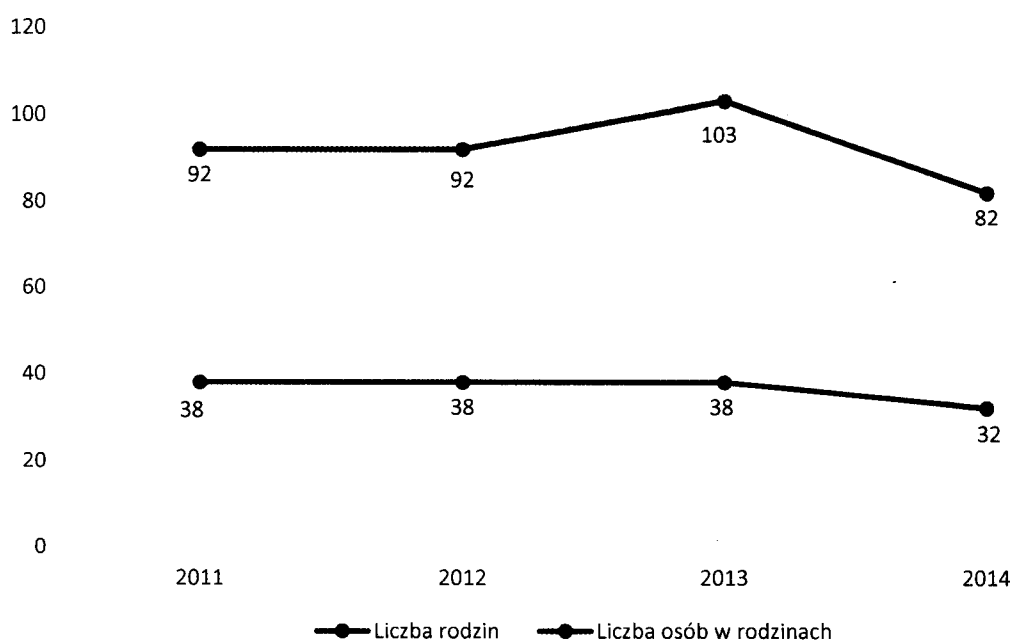
Liczba rodzin objętych pomocą Ośrodka ze względu na niepełnosprawność któregośkolwiek z członków rodziny utrzymuje się na stałym poziomie. Dopiero w 2014 roku widoczny jest niewielki spadek liczby potrzebujących. Rodziny objęte tą pomocą stanowią odpowiednio do analizowanych lat 24,20%, 23,60%, 23,45% i 23,35% wszystkich świadczeniobiorców.

²¹ J. Wyczesany: Niepełnosprawność jako problem społeczny, <http://www.up.krakow.pl/konspekt/27/index.php?i=004>.

Poniższe zestawienie obrazuje stosunek liczby rodzin do liczby osób w tych rodzinach. Liczby nieznacznie się wahają, szczególnie jeśli chodzi o liczbę osób w tych rodzinach, ze szczególnym uwzględnieniem 2013 roku, w którym liczba rodzin korzystających z pomocy z tytułu niepełnosprawności była taka sama, jak w poprzednich latach, natomiast zanotowano największą liczbę osób w tych rodzinach. W 2014 roku zmniejszyła się nieznacznie zarówno liczba rodzin, jak i liczba osób w tych rodzinach.

Wykres 9.

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Problem niepełnosprawności niezależnie od liczby osób korzystających z pomocy z tego tytułu jest poważnym problemem i wymaga szczególnego zainteresowania pracowników socjalnych oraz instytucji działających na rzecz aktywizacji mieszkańców. Niepełnosprawność sama w sobie bardzo często jest powodem wielu problemów, dlatego aby im zapobiegać w odpowiednim czasie, należy osoby niepełnosprawne zachęcać do wszelkich działań oraz umożliwiać włączenie w społeczność lokalną. Zapewnienie możliwości rozwoju oraz podniesienia kwalifikacji jest dodatkowym atutem przyczyniającym się do podniesienia samooceny osób niepełnosprawnych.

5.5 Pomoc ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę²²

Osoby zmagające się z długotrwałą oraz przewlekłą chorobą spotykają się z podobnymi problemami jak osoby niepełnosprawne. Długotrwała i ciężka choroba bardzo często przyczynia się do niemożności aktywnego uczestniczenia w tzn. „normalnym życiu”, a dodatkowo przyczynia się do zagrożenia wykluczeniem społecznym. Problemami tych osób są również bezrobocie, utrudnienia w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej czy zbyt duże koszty procesu leczenia. Aktualnie problemami są tzw. choroby cywilizacyjne - dotykające najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku. Należy mieć na uwadze fakt, że ciężka, długotrwała choroba wiąże się z ponoszeniem kosztów leczenia. Osoby takie bardzo często pozostają bezrobotne, ponieważ ze względu na stan zdrowia nie mogą ubiegać się i podjąć stałej pracy. Sprawy te mają zasadniczy wpływ na sytuację materialną rodzin osób chorych oraz kondycję psychiczną, dlatego też często stają się podopiecznymi Ośrodka. Liczba rodzin, w której znajdują się osoby chore utrzymuje się na podobnym poziomie. Oznacza to, że Ośrodek, a także władze lokalne będą musiały podjąć odpowiednie kroki umożliwiające zapewnienie opieki oraz wystarczającej ilości środków finansowych na funkcjonowanie osób zmagających się z długotrwałą chorobą.

Tabela 11. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą Ośrodka ze względu na długotrwałą chorobę.

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	25	29	31	28
Liczba osób w tych rodzinach	71	78	90	83

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

W 2011 roku rodziny objęte pomocą Ośrodka ze względu na długotrwałą chorobę stanowiły 15,92% wszystkich podopiecznych. W 2012 roku rodziny te tworzyły już 18,01%, natomiast w 2013 i 2014 roku odpowiednio 19,13% oraz 20,43%. Zaobserwowana tendencja wzrostowa, podobnie jak w przypadku osób niepełnosprawnych, ukazuje problem, z którym

²² Długotrwała lub ciężka choroba - mianem tym określa się zaburzenia naturalnego współdziałania narządów i organów prowadzące do zmian czynnościowych i organicznych w ustroju, który aktualnie lub potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka.

zmagają się gmina. Wzrost liczby potrzebujących ze względu na długotrwałą chorobę zmusza władze oraz Ośrodek do podjęcia działań umożliwiających podniesienie jakości życia tych osób, a także włączenia ich do społeczności, by nie czuli się wyobcowani. Ponadto, zmusza to władze do stworzenia odpowiedniej opieki oraz działań profilaktycznych. Należy uwzględnić wszystkie podstawowe potrzeby tej grupy podopiecznych Ośrodka oraz możliwości każdej z osób tak, by móc zaoferować odpowiednią pomoc dostosowaną do potrzeb osoby chorej.

Obok pomocy osobom z długotrwałą oraz ciężką chorobą występuje świadczenie pomocy osobom starszym. Respondenci wśród problemów, z którymi zmagają się osoby starsze wskazywali problem z dojazdem do lekarzy – 33,33%, problemy zdrowotne – 15,38%, problem samotności – 12,82% oraz niskie świadczenia – 33,33%. Zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych jest niezwykle potrzebne – 34% ankietowanych. Oznacza to, że zarówno gmina, jak i jednostki funkcjonujące na jej terenie, muszą otworzyć się na pomoc osobom starszym, zarówno materialną, jak i niematerialną.

5.6 Pomoc ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu domu

Pomoc osobom, które borykają się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego, w zakresie ustalonym ustawą o pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Rodziny, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą otrzymać wsparcie od gminy za pośrednictwem asystenta rodziny, który ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza rodziną, w placówkach lub rodzinach zastępczych. Ośrodek w Szczawinie Kościelnym zatrudnia pracowników socjalnych, którzy realizują zadania przewidziane dla asystentów rodziny. Pomoc pracowników socjalnych polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, uświadomieniu jak ważnym elementem w życiu jest rodzina oraz odpowiednie relacje między jej członkami, a także dążenie do reintegracji rodziny,
- pomocy w integracji rodziny, scalaniu więzi pomiędzy domownikami czy

- odbudowywaniu więzi rodzinnych,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, by zapobiec sytuacjom, w których nie przewidziano konsekwencji swoich działań,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pomoc i doradztwo w zakresie prawa.

Tabela 12. Skala bezradności opiekuńczo – wychowawczej w rodzinach.

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	52	57	53	46
Liczba osób w rodzinach	250	267	246	222

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

W 2011 roku ogólną opieką ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą objęto łącznie 52 rodziny, co stanowiło 33,12% wszystkich podopiecznych Ośrodka. W 2012 roku rodzin objętych wsparciem było już 57, czyli 35,40%, natomiast w 2013 i 2014 roku rodziny te stanowiły już 32,71% i 33,57% ogólnej liczby potrzebujących. Wzrost liczby rodzin zmagających się z tym rodzajem problemu sygnalizuje, że coraz częściej pojawiają się sytuacje związane z zaburzeniem systemu rodzinnego, a także niepokojącym zachowaniem dzieci, np. agresywne zachowania czy łamanie norm społecznych. W takich przypadkach należy dążyć do tego, by odbudować więzi rodzinne i przywrócić ład pomiędzy członkami rodziny. Podczas prowadzonych badań, respondenci mieli możliwość przedstawienia pomysłów, które przyczyniłyby się do rozwiązania większości problemów rodzinnych - wskazywali tutaj przede wszystkim zmniejszenie bezrobocia, poprzez stworzenie zakładów pracy, ponadto świadczenie pomocy w postaci bezpłatnych przedszkoli dla matek, świadczenie pomocy związanej z szeroko pojmowaną bezradnością życiową.

5.7 Pomoc ze względu na uzależnienie od alkoholu i narkotyków

Skala występowania problemu uzależnienia od alkoholu ze szczególnym uwzględnieniem zwrócenia się o pomoc Ośrodka ma tendencję malejącą. Od roku 2011 liczba rodzin objętych pomocą w związku z tym problemem spadła. Jest to pozytywnym zjawiskiem, ponieważ w Polsce nadużywa alkoholu około 16% społeczeństwa²³. Natomiast uzależnienie od narkotyków nie jest zgłaszane do Ośrodka (oprócz 2012 i 2013 roku) i utrzymuje się na stałym, praktycznie zerowym poziomie.

Tabela 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu uzależnienia

Rok	2011	2012	2013	2014
Alkoholizm	4	1	2	1
Narkomania	0	1	1	0

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Pomoc osobom uzależnionym świadczą kluby abstynenckie. Natomiast problematykę uzależnienia od alkoholu w gminie zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odpowiadająca za działalność profilaktyczną, finansowanie kosztów terapii uzależnienia od alkoholu oraz udzielanie pomocy rodzinom z problemem alkoholowym, ponadto:

- przyjmuje zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu, dotyczy osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują nieletnich,
- wzywa na rozmowę osobę, co do której wpłynęło zgłoszenie i pouczenie jej o konieczności zaprzestania nadużywania alkoholu lub poddania się leczeniu odwykowemu,
- kieruje osoby na badania przez biegłych w celu wydania opinii o przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania zakładu leczniczego,
- przygotowuje dokumentację związaną z postępowaniem sądowym wraz z opinią wydaną przez biegłego,

²³ K.Kroczy: Uzależnienie od alkoholu, <https://portal.abczdrowie.pl/uzalezniecie-od-alkoholu>.

- składa wnioski o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego właściwego według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy,
- opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wydanie postanowień.

Skala zjawiska uzależnienia od alkoholu oraz narkotyków w gminie nie budzi jeszcze szczególnego niepokoju, jednakże należy wciąż podejmować działania profilaktyczne umożliwiające zapobieganie rozwijania się niepokojących zachowań, czy zachowań patogennych.

Z przeprowadzonych badań wynika, że najskuteczniejszymi metodami rozwiązywania problemów uzależnień jest przede wszystkim kształtowanie świadomości wśród dzieci, młodzieży i dorosłych - 28,20%, a także współpraca z policją, organizacjami oraz instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym – 20,51%. Ważnym aspektem poruszonym przez respondentów było zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga – 13,91% .

5.8 Pomoc ze względu na trudności po opuszczeniu Zakładu Karnego

Pomoc ze względu na trudności po opuszczeniu Zakładu Karnego wiąże się z włączeniem byłego więźnia w adaptację w środowisko lokalne. *Izolacja więzienna to krótszy, bądź dłuższy, ale jednak stan przejściowy. Normą dla jednostki jest prawidłowe środowisko otwarte, konstruktywne pełnienie w nim roli adekwatnej do oczekiwań grupy i otrzymywanie gratyfikacji satysfakcjonującej zarówno jednostkę jak i jej otoczenie. Więzienie jest systemem sztucznym, który ma zwracać społeczeństwu jednostki skorygowane odpowiednio do potrzeb środowiska naturalnego*²⁴. Ważne jest udzielenie pomocy na każdej możliwej płaszczyźnie, by móc umożliwić byłemu więźniowi normalne funkcjonowanie.

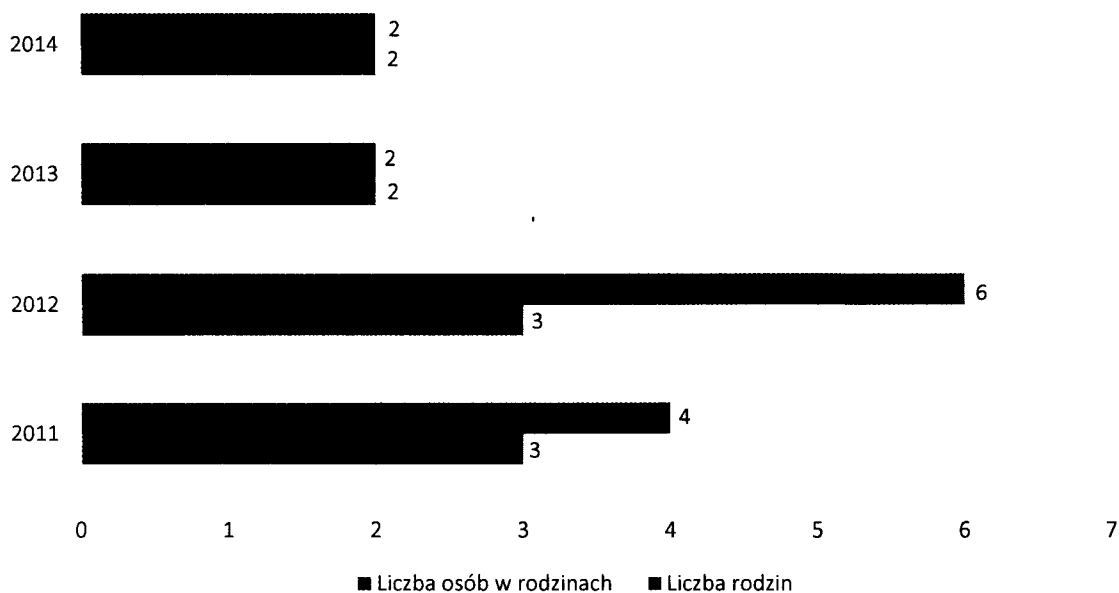
Poniższy wykres obrazuje liczbę rodzin objętą pomocą ze względu na trudności po opuszczeniu Zakładu oraz liczbę osób w tych rodzinach. Od 2011 roku zauważalna jest tendencja spadkowa liczby osób ubiegających się o pomoc Ośrodka w obrębie tego problemu.

---

²⁴ I. Dybalska: Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – między diagnozą a działaniem, <http://irss.pl/publikacje/trudnosci-w-przystosowaniu-do-zycia-po-zwolnieniu-z-zakladu-karnego-miedzy-diagnoza-a-dzialaniem/> .

Wykres 10. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach objętych pomocą po opuszczeniu Zakładu Karnego.

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

5.9 Pomoc ze względu na zdarzenia losowe

Zasiłek wynikający z wystąpienia zdarzeń losowych może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Zasiłek celowy, o którym mowa może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Tabela 14. Liczba rodzin objętych pomocą ze względu na straty wynikłe ze zdarzeń losowych

2011	2012	2013	2014
3	1	3	1

Źródło: GOPS Szczawin Kościelny

Tabela przedstawia liczbę rodzin, którą objęto pomocą ze względu na straty wynikłe ze zdarzeń losowych. Sytuacja nie jest alarmująca i utrzymuje się na niskim poziomie. Widoczne są nieznaczne wahania, jednak nie są one niepokojące. Zmianie ulega liczba osób w rodzinach, których objęto tą formą pomocy. W 2011 roku w trzech rodzinach znajdowało się 6 osób, w 2012 roku w jednej rodzinie 4 osoby, w 2013 roku w trzech rodzinach 8 osób oraz w 2014 roku w jednej rodzinie 3 osoby.

Diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Szczawin Kościelny warto wzbogacić o wypowiedzi samych mieszkańców w związku z rozwiązywaniem ewentualnych problemów. Do najważniejszych działań mogących zmienić aktualny stan rzeczy mieszkańcy zaliczają pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne – 43,58% oraz organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy – 33,33%. Ponadto, mieszkańcy wskazują na brak wystarczającego wykorzystania budynków gminy na nowe inwestycje społeczne – 10,25%. Potrzeby mieszkańców oscylują również wokół zwiększenia ilości imprez sportowych i kulturalnych, brak tego typu wydarzeń wskazało 10,25% respondentów oraz nawiązania sprawniejszej i efektywniejszej współpracy z sąsiadującymi gminami w zakresie polityki społecznej – 10,25%. Kwestia problemów społecznych ściśle związana jest z szeroko pojmowanym łańcem społecznym, czyli porządkiem wynikającym z organizacji życia społecznego, opartego na pewnych zasadach, normach i wartościach. Respondenci mieli możliwość wyboru najważniejszych celów, które gmina powinna podjąć. Do najważniejszych należą przede wszystkim poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców – 43,58%, tworzenie warunków, by każdy mógł brać życie w swoje ręce – 17,94%, a także integracja społeczności lokalnej – 10,25%. Za integracją społeczności lokalnej, jako działania mającego wspólnymi siłami rozwiązywać problemy opowiada się 35,89% respondentów. Ważną informacją pochodzącą z badania jest wskazywanie przez ankietowanych na bierność oraz niechęć do działania. I w tym wypadku poproszono mieszkańców o sprecyzowanie, jakie działania poprawiłyby jakość życia w gminie. Na tym samym poziomie dominują wzmocnienie systemu świadczącego pomoc niematerialną, czyli doradztwo, pomoc psychologiczna oraz prawna, a także podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych oraz uzależnionych – 23,07%. Dla społeczności lokalnej ważne jest przeciwdziałanie społecznej bierności, poprzez kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych – 17,94%.

Dzieci oraz młodzież są grupą największego ryzyka. Analizując wypowiedzi respondentów z przeprowadzonej ankiety wynika, że do najważniejszych problemów społecznych zagrażających młodym osobom zalicza się²⁵:

- brak miejsca spotkań np. w poszczególnych miejscowościach - 28,20%

---

²⁵ Problemy społeczne zostały uszeregowane według odpowiedzi respondentów.

- ograniczony dostęp do Internetu – 20,51%
- brak możliwości dokończania się – 17,94%
- brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży – 15,38%
- papierosy – 10,25%
- alkohol – 7,69%
- ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych – 7,69%
- brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym – 2,56%

Hierarchia problemów z punktu widzenia dorosłych mieszkańców pozwala zaobserwować, w których kwestiach widoczne jest zagrożenie. W sytuacji braku odpowiedniego miejsca spotkań, młodzieży grozi bezproduktywne spędzanie czasu, które tym samym jest w stanie przyczynić się do zwiększania patologii społecznych. Ważne jest, by zapewnić poszczególnym grupom społecznym odpowiednie formy aktywności.

Informacje uzyskane z przeprowadzonej ankiety oraz udostępnione dane statystyczne umożliwiły opracowanie celów strategicznych.

6. Analiza SWOT

W planowaniu strategicznym stosowane są różne techniki badawcze oraz sposoby dochodzenia do racjonalnych wniosków. Ze względu na istotę zagadnienia należy przy tym korzystać ze sprawdzonych metod.

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, stojące przed polityką społeczną gminy, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy. W omawianej analizie wyróżnia się etapy:

- identyfikację i analizę mocnych i słabych stron,
- identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów gminy, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla gminy, które wyróżniają ją na tle innych gmin. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Późniejsza konfrontacja czterech wymienionych grup czynników z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia strategii rozwoju opierając się o wewnętrzne, jak i zewnętrzne elementy. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami

pozwała na określenie kierunków oraz tendencji rozwoju strategii jednostki terytorialnej. Umożliwia zestawienie problematycznych elementów z tymi, które są drzemającym, niewykorzystywanym dotychczas potencjałem instytucji oraz gminy. W wyniku analizy strategicznej przedstawionej metodą SWOT otrzymano następujące rezultaty:

SYTUACJA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze wykształcona kadra pracowników GOPS, - Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, - Wysoki poziom bezpieczeństwa (OSP, Policja, dzielnicowy), - Funkcjonowanie ośrodka zdrowia, - Dobrze wykształcona kadra świadcząca usługi specjalistyczne, - Zmniejszenie skali przestępczości, - Znajomość środowiska uczniów przez nauczycieli, - Kontakt pomiędzy nauczycielem a rodzicem, - Współpraca z rodzicami, - Możliwość uzyskania stypendium przez uczniów, - Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Objęcie pomocą rodzin zmagających się z problemem uzależnienia od alkoholu przez GOPS, - Kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczone środki finansowe, - Ograniczenie funkcjonowania Ośrodka – przepisy ustawy, - Dużo dokumentacji, za mało czasu na pracę socjalną, - Brak chęci podopiecznych GOPS do zmiany swojej aktualnej sytuacji, - Ubożenie społeczeństwa, - Starzenie się społeczeństwa, - Niestabilne prawo dotyczące ochrony zdrowia, - Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia (niska świadomość istniejącego problemu), - Pogarszanie się sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców, - Ubożenie społeczeństwa, - Ujemne saldo migracji zagranicznych (migracje zarobkowe), - Przewaga młodych osób (grupa wiekowa 18–34 lata) wśród bezrobotnych, - Przewaga osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wśród bezrobotnych, - Migracje mieszkańców gminy do dużych aglomeracji miejskich, - Młodzież ma dostęp do alkoholu, - Długa procedura skierowania osób na leczenie,

	<ul style="list-style-type: none"> - Niewystarczająca ilość czasu poświęcona spotkaniom dotyczącym zagrożenia związanego z piciem alkoholu i spożywania narkotyków,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskiwanie środków z UE na kursy i przeszkolenia dla osób korzystających z pomocy społecznej, - Realizacja projektów dla osób niepełnosprawnych, - Polityka prorodzinna, - Organizacja szkoleń, warsztatów dla pracowników GOPS, - Możliwość podpisania kontraktu socjalnego, - Programy podnoszące poziom bezpieczeństwa (zawarte w nich informacje o skutkach uzależnień, promocja zdrowego stylu życia), - Wymuszenie przez Unię Europejską podniesienia jakości usług, - Wdrożenie unijnych standardów opieki zdrowotnej, - Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne, np. dofinansowanie zakup u sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej, - Likwidacja barier architektonicznych, - Możliwość rozbudowy dla potrzeb rozwoju usług medycznych, - Promocja oferty inwestycyjnej gminy, w tym przyciągnięcie zagranicznych inwestorów, - Pozyskiwanie środków z UE, - Mobilność zawodowa, - Aktywizowanie osób starszych, 	<ul style="list-style-type: none"> - Przyzwyczajenie podopiecznych GOPS do pozyskiwania świadczeń, - Ubożenie społeczeństwa, - Powiększanie się dysfunkcji w rodzinie, - Powstawanie chorób związanych z uzależnieniem od środków zmieniających świadomość, - Pogarszanie się sytuacji finansowej podmiotów leczniczych, - Ucieczka lekarzy za granicę/większych ośrodków, - Drenaż kapitału ludzkiego przez większe ośrodki miejskie, - Wysokie koszty zatrudnienia pracowników, - Trudności formalne przy zakładaniu działalności gospodarczej, - Niskie zarobki, - Łamanie praw pracowniczych, - Istnienie szarej strefy, - Zjawisko wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, - Przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie, - Nasilenie się zjawisk patogennych, - Rozpad rodziny, - Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowe,

<ul style="list-style-type: none"> - Zmiana polityki państwa wobec pracodawców i osób bezrobotnych, - Programy aktywizacji osób bezrobotnych, - Wykorzystanie możliwości wynikających z dostępnych szkoleń, - Zwiększenie oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa zawodowego, również dla osób dorosłych, - Stworzenie możliwości kształcenia praktycznego, - Rozwój oferty rekreacyjnej, - Współpraca ze specjalistami, - Tworzenie kół zainteresowań i form rekreacji dla uczniów w różnym wieku, - Organizacja zajęć pozaszkolnych, - Przeciwdziałanie patologiom poprzez edukację w zakresie walki z nieprawidłowymi zjawiskami w społeczeństwie, - Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Wzmoczony monitoring sprzedaży alkoholu przez nieletnich (obowiązkowe legitymowanie się dowodem).	<ul style="list-style-type: none"> - Utrata pracy, - Utrata zdrowia, - Trudności w nauce oraz życiu rodzinnym.
--	---

7. Cele Strategii, cele operacyjne oraz działania

Rynek pracy – bezrobocie:

1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych.
2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Edukacja:

1. Zwiększenie ilości ofert zagospodarowania czasu wolnego.
2. Zwiększenie świadomości w zakresie szkodliwości nadużywania alkoholu i narkotyków.

Pomoc społeczna:

1. Podniesienie standardu życia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Zwiększenie świadomości w zakresie szkodliwości nadużywania alkoholu
3. Rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych.

Integracja społeczna:

1. Zwiększenie aktywności mieszkańców i zaangażowania w życie gminy.
2. Zwiększenie współpracy partnerskiej między instytucjami lokalnymi.

Bezpieczeństwo:

1. Utrzymywanie dotychczasowego poziomu bezpieczeństwa oraz podnoszenie skuteczności realizowanych programów (nieustanna modyfikacja programów do zmieniających się warunków społecznych).
2. Zmniejszenie wandalizmu i zwiększenie bezpieczeństwa publicznego.
3. Zwiększenie wiedzy w zakresie bezpieczeństwa drogowego wśród dzieci.

Cel strategiczny 1: Rozwój Górnego Olsztyna - Planowany Społecznie

Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Podnoszenie kwalifikacji pracowników	GOPS	Cały okres strategii	- liczba szkoleń, warsztatów dla pracowników,	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Podnoszenie kompetencji i umiejętności psychospołecznych pracowników socjalnych	GOPS PUP	Cały okres strategii	- liczba uczestników, - liczba szkoleń dla pracowników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Cel strategiczny II - Organizacja i promocja				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Promowanie działalności klubów pracy	PUP	Cały okres strategii	- liczba ulotek, kampanii reklamowych, - liczba osób zainteresowanych uczestnictwem w klubie, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Aktywizacja zawodowa kobiet	PUP	Cały okres strategii	- liczba szkoleń kwalifikacyjnych dla kobiet, - liczba uczestniczek szkoleń, - liczba kobiet, które znalazły pracę w czasie trwania strategii	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Promocja zatrudnienia wśród osób długotrwale bezrobotnych	PUP	Cały okres strategii	- liczba szkoleń i warsztatów zaplanowanych do zorganizowania dla osób długotrwale bezrobotnych, - liczba osób długotrwale bezrobotnych	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Cel strategiczny III : Wsparcie dla osób starszych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Prowadzenie działań zwiększających akceptację osób niepełnosprawnych przez społeczność lokalną	PUP GOPS	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych kampanii, - liczba warsztatów, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne, - liczba programów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych	PUP GOPS	Cały okres strategii	- liczb udzielonych porad, - liczba uczestników grup wsparcia, - liczba szkoleń, - liczba uczestników, - liczba projektów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Likwidacja barier architektonicznych oraz komunikacyjnych	GOPS	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych projektów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Zapewnienie transportu osobom niepełnosprawnym do ośrodków świadczących rehabilitację	GOPS	Cały okres strategii	- liczba oraz rodzaj świadczonych usług, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Cel strategiczny IV : Walka z problemem alkoholowym i jego skutkami				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Aktywizacja osób uzależnionych i współuzależnionych do podejmowania leczenia	Gminna Komisja Rozwiązywania a Problemów Alkoholowych, GOPS	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych projektów, - liczba beneficjentów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Promocja zdrowego, wolnego od uzależnienia życia	Gminna Komisja Rozwiązywania a Problemów Alkoholowych, GOPS	Cały okres strategii	- liczba kampanii, - liczba spotkań, warsztatów na rzecz zdrowia	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym	Gminna Komisja Rozwiązywania a Problemów Alkoholowych, GOPS	Cały okres strategii	- liczba spotkań z psychologiem, prawnikiem, - liczba udzielonych porad, - liczba beneficjentów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Cel strategiczny V - Wsparcie dla rodzin ubogich				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Promowanie wzorców funkcjonowania rodziny	GOPS	Cały okres strategii	- liczba wdrożonych projektów, - liczba instytucji, które wspierają rodzinę, - liczba udzielonych porad	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Organizacja zajęć promujących aktywne spędzanie czasu całej rodziny	GOPS, Szkoły	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych zajęć, - liczba uczestników zajęć, - liczba zaangażowanych instytucji	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Tworzenie i realizacja programu pomocy prowadzącego do usamodzielnienia i uniezależnienia	GOPS	Cały okres strategii	- liczba programów, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to przede wszystkim dokument obejmujący propozycje interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany tych stanów rzeczy, które oceniane są negatywnie w opinii zarówno mieszkańców, jak i pracowników poszczególnych instytucji i organizacji.

W ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planuje się, że osiągnięte zostaną następujące wskaźniki:

- liczba zorganizowanych prac społecznych,
- sposób pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców,
- formy przeciwdziałanie bezrobociu, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zawodowych osób niepełnosprawnych, starszych i przewlekle chorych,
- sposób ograniczenia problemów alkoholowych i narkotykowych wśród mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem najmłodszych grup,
- rozwój usług opiekuńczych oraz stała pomoc dla rodzin patologicznych,
- system wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

8. Monitorowanie Strategii oraz ewaluacja

Monitorowanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* jest podstawowym warunkiem umożliwiającym jej prawidłowe wdrożenie w funkcjonowanie oraz poprawę sytuacji w gminie.

Zalecane jest weryfikowanie co roku realizacji celów oraz działań. Dzięki temu, możliwa będzie modyfikacja realizowanych zadań oraz dostosowanie założeń do zmieniających się warunków otoczenia gospodarczego, finansowego oraz prawnego poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Zaleca się również przeprowadzenie ewaluacji Strategii po dwóch latach od jej zakończenia. Jest to wystarczający okres do zweryfikowania założonych działań oraz podjęcia kroków na następne lata, by dokument został dostosowany do możliwości gminy. Ewaluacja jak każde świadome działanie powinna spełniać określone funkcje. Do funkcji tych zalicza się: poprawę planowania, poprawa wdrażania i kontroli jakości zarządzania interwencją publiczną, wzmocnienie odpowiedzialności, wspieranie procesów uczenia się, wzmocnianie partnerstwa pomiędzy uczestnikami realizowanego przedsięwzięcia. Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Z ewaluacji powinien zostać stworzony raport dokumentujący dotychczasowe zmiany oraz uwagi związane z tymi działaniami, które nie zostały zrealizowane oraz wdrożone. Umożliwi to poprawne zweryfikowanie założeń.

9. Ocena Strategii

Ocena *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Szczawin Kościelny na lata 2015-2020* wskaże w szczególności, jakie nowe zadania priorytetowe należy wdrożyć w życie społeczności lokalnej oraz jakich ewentualnie zmian należy dokonać na poziomie działań oraz celów. Sukces realizacji Strategii zależy od wielu czynników, zarówno tych zewnętrznych jak i wewnętrznych. Jednocześnie władze gminy muszą mieć na uwadze, iż chcąc poprawić wizerunek gminy i osiągnąć wymierne korzyści ekonomiczne należy podejmować intensywne działania promocyjne. Działania promocyjne z jednej strony ukierunkowane powinny być na społeczność lokalną, z drugiej natomiast strony prowadzone powinny być na zewnątrz gminy. Wyodrębnione cele Strategii są ustalone zgodnie z wiodącymi problemami w gminie Szczawin Kościelny i występującymi w czasie opracowywania prezentowanej Strategii. W międzyczasie mogą się pojawić nowe problemy, a także problemy, które obecnie mają niewielką wagę. Rozwiązywanie tych problemów, mimo braku oddzielnego potraktowania w niniejszej strategii, nie będzie sprzeczne z w/w strategią, gdyż celem tej strategii jest możliwe jak najpełniejsze rozwiązanie problemów społecznych w gminie, a bieżąca sytuacja będzie wskazywać, które działania aktualnie realizować, którym dać pierwszeństwo, a które wprowadzić dodatkowo.

ANKIETA

Wprowadzane są zmiany do strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Szczawin Kościelny. Prosimy państwa o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania.
Ankieta jest anonimowa.

1. Płeć

- Kobieta
- Mężczyzna

2. Wiek

- 12-17 lat
- 18-24 lat
- 25-30 lat
- 30-40 lat
- Powyżej 40

3. Wykształcenie

- Podstawowe
- Zawodowe
- Średnie
- Policealne
- Wyższe

4. Źródło utrzymania Pana / Pani gospodarstwa domowego

- Praca na rachunek własny
- Praca najemna w sektorze prywatnym
- Praca najemna w sektorze publicznym
- Praca we własnym gospodarstwie rolnym
- emerytura/renta
- Zasiłek dla bezrobotnych
- Świadczenie z OPS
- Pozostaje na utrzymaniu członka rodziny
- Praca dorywcza

5. Jak ocenia Pani/ Pan sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego, jako

- bardzo dobrą
- raczej dobrą
- przeciętna
- raczej złą
- złą

6. Miejsce zamieszkania

7. Jakie problemy społeczne uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec dzieci i młodzieży (właściwie zakreślić)

- Brak miejsca spotkań np. w poszczególnych wioskach
- Brak opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym
- Brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży
- Ograniczony dostęp do Internetu
- Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych
- Narkotyki,
- Alkohol,
- Papierosy
- Brak możliwości dokończenia się,
- Inne. Jakież?.....

8. Jakie problemy społeczne uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec osób starszych (właściwie zakreślić)

- Brak zajęć, kontaktów z ludźmi w tym samym wieku

- Problem z dojazdem do lekarzy
- Problemy zdrowotne
- Niepełnosprawność
- Samotność– izolacja
- Ograniczona zdolność do samoobsługi
- Niewystarczający zakres usług opiekuńczych
- Brak zagospodarowania wolnego czasu w wieku poprodukcyjnym
- Brak pomieszczenia dla tej grupy
- Brak organizacji imprez kulturalnych
- Niskie świadczenia
- Inne. Jakiej?.....

9. Jakie problemy społeczne uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie naszej gminy wobec rodzin (właściwie zakreślić)

- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Ubóstwo
- bezradność życiowa
- bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych
- przemoc w rodzinie
- niepełnosprawność
- rozbita rodzin-wyjazdy zagraniczne
- Niewydolność materialna rodziny
- Brak dostępu do pomocy specjalistycznej
- Inne. Jakiej?.....

10. Czy na terenie gminy jest zapotrzebowanie na świadczenia usług opiekuńczych dla osób starszych?

- Tak
- Nie
- Nie mam zdania

- jeśli tak, to kto takie usługi powinien świadczyć .....

11. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

12. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy osób starszych? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

13. Jakie rozwiązania mogą być odpowiedzią na problemy rodzin? Proszę o wpisanie pomysłów, które mogłyby zaistnieć w Twojej gminie?

14. Jakie działania Gminy mogą pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie problemów społecznych?

- Pozyskiwanie środków unijnych na kwestie społeczne
  - Wykorzystanie budynków gminy na nowe inwestycje społeczne
  - Organizowanie kursów i szkoleń dla osób poszukujących pracy
  - Zwiększenie ilości imprez sportowych i kulturalnych
  - Ścisła współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie polityki społecznej
  - Działania na rzecz aktywizacji społeczności gminy / wsi
  - Profilaktyka
  - Inne – jakie?.....
15. Co Pani/ Pana zdaniem Gmina powinna osiągnąć w zakresie ładu społecznego? Jaki cel sobie w tym zakresie postawić?
- Integracja społeczności lokalnej
  - Poprawa warunków życia i funkcjonowania mieszkańców
  - Tworzenie warunków ku temu, by „każdy brał swoje życie w swoje ręce”
  - Wzmocnienie oraz podniesienie sprawności działalności różnych instytucji w gminie
  - Wielofunkcyjny i zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny
  - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
  - Inne – jakie?.....

Ochrona zdrowia

1. Czy dostępność do poradni specjalistycznych jest zadowalająca
  - Tak
  - Nie
  - Nie mam zdania
2. Jakie widzisz potrzeby w zakresie poprawy ochrony zdrowia (wymień)

.....

.....

Edukacja, oświata, kultura

1. Czy jesteś za prowadzeniem kursów i szkoleń dla dorosłych
    - Tak
    - Nie
    - Nie mam zdania
  2. Jeżeli tak, to o jakiej tematyce.....
  3. Czy jesteś za prowadzeniem działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów
    - Tak
    - Nie
    - Nie mam zdania
  4. Jeżeli tak, to jakie widzisz formy działań
- .....
- .....
- .....
5. Jakim twoim zdaniem należałoby podjąć działania w celu poprawy życia mieszkańców gminy (zaznaczyć)
    - przeciwdziałanie społecznej bierności, kierowanie działań na aktywizację zawodową podopiecznych
    - podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych oraz uzależnionych
    - wzmocnienie pomocy niematerialnej (doradztwo, pomoc psychologiczna i prawna)
    - rozszerzenie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi

Rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie

1. Jakim twoim zdaniem rozwiązania w tym temacie są najbardziej skuteczne:

- współpraca z policją, organizacjami i instytucjami pomagającymi osobom uzależnionym,
- szerzenie oświaty w tym zakresie (kształtowanie świadomości) wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
- udzielanie pomocy, (w tym również prawnej)
- organizowanie grup wsparcia dla osób uzależnionych,
- organizowanie wolnego czasu dla dzieci i młodzieży
- zapewnienie w każdej szkole pomocy psychologa i pedagoga.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Roman Wojciechowski